

**Wyzwania
polityki rozwoju
regionalnego
w Chinach**

Marek Świstak

Wyzwania polityki rozwoju regionalnego w Chinach

Formułowanie – implementacja – adaptacja

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2021

Recenzje:
dr hab. Łukasz Gacek, prof. UJ
dr Katarzyna Nawrot

Redakcja: Zespół
Korekta: Jerzy Lewiński
Projekt okładki: Katarzyna Juras

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o., Warszawa 2021

ISBN 978-83-66849-12-9

DOI: 10.7366/9788366849129

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych
i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl; www.scholar.com.pl

Skład i łamanie: Dariusz Piskulak
Druk i oprawa: www.druk-24h.com.pl

Spis treści

Lista skrótów	7
Wykaz tabel	8
Wykaz schematów	11
Wykaz wykresów	12
Wykaz map	13
 Wstęp	17
 Rozdział 1	
Model rozwoju społeczno-gospodarczego: ewolucja i sytuacja obecna ..	30
1.1. Sytuacja gospodarcza w świetle wyzwań rozwojowych	30
1.2. Główne cechy chińskiego modelu rozwoju społeczno-gospodarczego	40
1.3. Stan i dynamika rozwoju regionalnego w kontekście czynników determinujących różnicowanie modernizacji Chin	52
 Rozdział 2	
Miejsce polityki regionalnej w systemie politycznym i administracyjnym państwa	62
2.1. System władz centralnych w kontekście polityki regionalnej	62
2.2. Ustrój terytorialny państwa w świetle rozwoju regionalnego	70
2.3. Prowincja: podmiot czy przedmiot polityki regionalnej?	78
2.4. Pozycja ustrojowa powiatu jako władzy subnarodowej pośredniego szczebla ...	84
2.5. Gmina w świetle zadań władzy lokalnej	89
2.6. Interakcje w ramach systemu wielopoziomowego zarządzania polityką regionalną: między władzą centralną a subnarodową	93
2.7. Aspekty finansowe jako element kształtowania polityki regionalnej władzy terenowej	101

Rozdział 3

Projektowanie rozwoju regionalnego Chińskiej Republiki Ludowej:

wyzwania formułowania polityki i jej celów	113
3.1. Ewolucja polityki regionalnej a chińskie wyzwania rozwojowe	113
3.2. Proces formułowania celów: (nie)planowanie centralne	126
3.3. Nie tylko wzrost i spójność społeczny: chińskie priorytety rozwoju regionalnego	133
3.4. XIII Plan Pięcioletni na lata 2016–2020 i jego implikacje	137
3.5. XIV Plan Pięcioletni na lata 2021–2025: rozwój nie tylko skoordynowany ...	146

Rozdział 4

Główne wyzwania we wdrażaniu polityki regionalnej Chin

4.1. Implementacja planowania rozwoju	154
4.2. Wdrażanie planów regionalnych i makroregionalnych	163
4.3. Proces koordynacji polityki regionalnej na przykładzie Western Development Strategy	178
4.4. Implementacja Western Development Strategy: między nakazem a inicjatywą	196

Rozdział 5

Znaczenie wybranych instrumentów polityki regionalnej w działaniu ...

5.1. Inwestycje publiczne jako element podnoszenia konkurencyjności i wyrównywania dysproporcji	211
5.2. Specjalne strefy ekonomiczne oknem na świat chińskich regionów	235
5.3. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w międzynarodowym przepływie kapitału: znaczenie dla chińskich regionów	244
5.4. Rola klastrów w podnoszeniu konkurencyjności przedsiębiorstw i otoczenia regionalnego	256
5.5. Inicjatywa Pasa i Szlaku jako element polityki rozwoju regionalnego	268

Rozdział 6

Refleksyjność i adaptacja polityki rozwoju regionalnego w Chinach ...

6.1. Eksperymentowanie w procesie optymalizacji wdrażania polityki regionalnej	278
6.2. Zarządzenie kadrami jako próba eliminowania luki implementacyjnej	300
6.3. Chińska polityka regionalna a potrzeby rozwojowe Państwa Środka: w stronę mechanizmów oceny wartości interwencji publicznej	314

Zakończenie	320
--------------------------	-----

Bibliografia	332
---------------------------	-----

Lista skrótów

AMR	Academy of Macroeconomic Research
BIZ	bezpośrednie inwestycje zagraniczne
BP KPCh	Biuro Polityczne Komunistycznej Partii Chin
BRI	Belt and Road Initiative (Inicjatywa Pasa i Szlaku)
ChRL	Chińska Republika Ludowa
ICSID	Międzynarodowe Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych
KC KPCh	Komitet Centralny Komunistycznej Partii Chin
KKRiR	Krajowa Komisja Rozwoju i Reform
KL	Kongres Ludowy
KPCh	Komunistyczna Partia Chin
KPR	Krajowy Program Reform
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
OZPL	Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych
PKB	produkt krajowy brutto
RzL	Rządy Ludowe
SASAC	Komisja Nadzoru i Administracji Majątkiem Państwowym Rady Państwa
SSE	specjalne strefy ekonomiczne
UE	Unia Europejska
USA	Stany Zjednoczone Ameryki
VAT	podatek od wartości dodanej
WDS	Western Development Strategy
WTO	Światowa Organizacja Handlu
ZPL	Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych
ZSRR	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

Wykaz tabel

Tabela 1. Modele zarządzania publicznego	25
Tabela 2. Tempo nadrabiania zaległości cywilizacyjnych Chin na tle wybranych krajów	32
Tabela 3. Transformacja pozycji gospodarczej Chin na tle wybranych gospodarek świata	33
Tabela 4. Największych 10 udziałowców Ping Aa Insurance w 2012 roku ..	38
Tabela 5. Liczba przedsiębiorstw w Chinach według formy własności w latach 2010–2017	39
Tabela 6. Zróżnicowanie dochodów mieszkańców wsi i miast w Chinach ..	42
Tabela 7. Rozpiętość rozwojowa w Chinach na tle UE-28 i Polski w ujęciu regionalnym – stosunek najbogatszego do najbiedniejszego regionu na przykładzie PKB <i>per capita</i> oraz średniego dochodu na mieszkańca	53
Tabela 8. Zestawienie jednostek szczebla prowincjonalnego ze względu na poziom rozwoju w ujęciu regionów gospodarczych w 2013 i 2018 roku ..	54
Tabela 9. Zróżnicowanie rozwojowe makroregionów ekonomicznych ze względu na powierzchnię, liczbę ludności i poziom rozwoju (2018)	57
Tabela 10. Struktura władz na szczeblu powiatowym w latach 2000–2019 ..	86
Tabela 11. Wielkość i struktura wydatków powiatów w latach 1997–2005 (w %)	88
Tabela 12. Udział władz lokalnych w całkowitych wydatkach publicznych w ChRL (w %)	102
Tabela 13. Dysproporcje w dochodach i wydatkach <i>per capita</i> na poziomie powiatów w ujęciu według prowincji w 2016 roku (w juanach)	111
Tabela 14. Państwowy system planowania w Chinach	132
Tabela 15. Wskaźniki realizacji XIII Planu Pięcioletniego na lata 2015–2020 (indykatywne i wiążące)	139

Tabela 16. Priorytety i obszary wsparcia XIII Planu Pięcioletniego na lata 2016–2020	141
Tabela 17. Sposoby zarządzania w chińskim planowaniu rozwoju regionalnego	162
Tabela 18. Wybrane plany przestrzenne i sektorowe towarzyszące XIII Planowi Pięcioletniemu	165
Tabela 19. Wybrane programy makroregionalne	173
Tabela 20. Skład Grupy Wiodącej Rozwoju Regionu Zachodniego (od 1 sierpnia 2018 roku)	182
Tabela 21. Zestawienie priorytetów Western Development Strategy – edycji towarzyszących XI, XII, XIII Planowi Pięcioletniemu w okresie 2006–2020	194
Tabela 22. Podział budżetu państwa, funduszy przeznaczonych na inwestycje w środki trwałe w układzie regionalnym (w latach 2000–2010)	198
Tabela 23. Klasyfikacja źródeł finansowania implementacji WDS	203
Tabela 24. Podstawowe wskaźniki innowacyjności zachodnich prowincji w kontekście pozostałych makroregionów (dane za 2019 rok)	207
Tabela 25. Wymiary dysproporcji rozwojowych prowincji objętych WDS w układzie krajowym oraz wewnątrzregionalnym	208
Tabela 26. Inwestycje w środki trwałe (z wyłączeniem wiejskich gospodarstw domowych) w kontekście PKB (w mld juanów)	215
Tabela 27. Źródła finansowania środków trwałych (w mld juanów)	216
Tabela 28. Inwestycje w środki trwałe w zakresie infrastruktury transportowej (w mld juanów)	222
Tabela 29. Działania w ramach obszaru wsparcia: wspieranie ekosystemów i środowiska naturalnego w XIII Planie Pięcioletnim na lata 2016–2020	227
Tabela 30. Lista specjalnych planów budowy dla głównych krajowych projektów ochrony i odtwarzania ekosystemów	229
Tabela 31. Lista baz demonstracyjnych zielonego przemysłu	230
Tabela 32. Chińskie specjalne strefy rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii (stan na 2010 rok)	243
Tabela 33. Wartość inwestycji firm kapitału zagranicznego ze względu na regiony ekonomiczne	250
Tabela 34. Sto wybranych klastrów przemysłowych w Chinach	260
Tabela 35. Priorytety współpracy w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku	271

Tabela 36. Prowincje włączone do Inicjatywy Pasa i Szlaku w latach 2013 i 2015	274
Tabela 37. Wymiary autonomii w kształtowaniu polityk publicznych w zależności od jednostki administracyjnej/organizacyjnej	283
Tabela 38. Typowe kroki implementacji polityki opartej na eksperymentach w erze Mao oraz Denga	285
Tabela 39. Zdecentralizowane schematy eksperymentalne jako instrument polityki regionalnej	289
Tabela 40. Lokalizacja projektów pilotażowych w głównych dziedzinach ze względu na poszczególne makroregiony w latach 2006–2015	290
Tabela 41. Projekt pilotażowy na przykładzie Strefy Pilotażowej Wolnego Handlu Chin (Hubei)	298
Tabela 42. Główne elementy oceny kadr według regulaminu oceny kadry kierowniczej KPCh i administracji (2019)	317

Wykaz schematów

Schemat 1. System władz centralnych w ChRL w kontekście polityki regionalnej	65
Schemat 2. Struktura organizacyjna Krajowej Komisji Rozwoju i Reform ..	69
Schemat 3. Układ struktur terytorialnych w ChRL w perspektywie polityki regionalnej	74
Schemat 4. Typowa struktura władz lokalnych oraz jej główne zadania ...	75
Schemat 5. Hierarchia KPCh na poziomie krajowym a pozycja polityczna gubernatora prowincji w 2012 roku	80
Schemat 6. Struktury administracyjne i partyjne na poziomie lokalnym w ChRL	87
Schemat 7. „Odgórna” i „oddolna” odpowiedzialność lokalnych liderów w Chinach i na Zachodzie	98
Schemat 8. Ewolucja polityki regionalnej Chin na przykładzie Planów Pięcioletnich	119
Schemat 9. Proces przygotowania Planów Pięcioletnich na przykładzie XIII Planu Pięcioletniego na lata 2016–2020	130
Schemat 10. Miejsce polityki regionalnej w systemie planowania rozwoju ChRL	136
Schemat 11. Koordynacyjna rola Biura Grupy Wiodącej Rozwoju Regionu Zachodniego w implementacji WDS na przykładzie środowiska naturalnego i zasobów ludzkich	186
Schemat 12. Struktura instytucjonalna inwestycji infrastrukturalnych w Chinach	213
Schemat 13. Rozkład zatrudnienia w sektorze publicznym ze względu na funkcję oraz poziom administracyjny (2002)	303

Wykaz wykresów

Wykres 1. Zmiana nierówności dochodowych: Chiny na tle wybranych państw w latach 1980–2016 – udział 10% najbogatszych mieszkańców w dochodach ogółem danego państwa (w %)	43
Wykres 2. Średni wzrost PKB w latach 2008–2018 oraz poziom PKB <i>per capita</i> w stosunku do średniej dla ChRL 2018 (średnia = 1) w ujęciu regionalnym	59
Wykres 3. Procentowy rozkład wydatków wszystkich szczebli władz subnarodowych w Chinach (2016)	77
Wykres 4. Wydatki władz subnarodowych (regionalnych, pośrednich, lokalnych) jako procent PKB w 2017 roku	103
Wykres 5. Rozpiętość między dochodami a wydatkami publicznymi w ujęciu procentowym ogółem w 2016 roku – w zależności od poziomu jednostki administracyjnej	103
Wykres 6. Transfery finansowe jako źródła dochodów powiatów w Chinach w 2016 roku	104
Wykres 7. Struktura dochodów i wydatków powiatów w Chinach w 2016 roku	108
Wykres 8. Struktura dochodów i wydatków KKRiR (2019)	170
Wykres 9. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do ChRL w latach 1990– 2019 (w mld dolarów)	246

Wykaz map

Mapa 1. Podział administracyjny Chin na szczeblu prowincjonalnym	85
Mapa 2. Prowincje objęte wybranymi programami makroregionalnymi . .	176
Mapa 3. Prowincje objęte Western Development Strategy	180